„ЗАСТАВА“ излази три пута у недељи: средом, петком и недељом.

ЦНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 12 фор.
на пола године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец дана . . . . . 1 „
за Србију:
(у сребру)
на годину 120 гроша, на пола године 60 гроша, а на четвр године 30 гроша чар.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по количини врста или места које заузимају из оваких ситних петит слова, и за сваку врсту плаћа се увек по 6 новчића, а за жиг сваки пут башка по 30 новч.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „Заставе“ у Нови Сад, у кући под бројем 11 и 12 у дунавској улици.

Рукописи не враћају се натраг.

БРОЈ 152 — У НОВОМЕ САДУ, У СРЕДУ 29. ДЕКЕМБРА 1871. — ГОДИНА VI.

У НОВОМ САДУ 28. декембра.

Од питања, која су на дневном реду, за нас је највжнији покушај поравнања Угарске са тројном краљевином. У том погледу добили смо преко светаца од једног пријатеља из Беча у писму од 19 (31.) дек. сљедеће врсте: „Господа из Загреба су овде. Стално ниј ништа закључено. Они су изјавили и изрекли своје захтеве, које ми знамо, а угарској влади остаје сад одговор. У осталом без сабора неможе да буде ништа, јер он је сам моћан уговарати, и то не са владом, већ са угарским сабором. Што ће бити, то се неможе унапред казати. Толико стоји да је људима владе и двора јако много стало до изравнања са Хрватском. Али попуштања од стране Хрватске неможе да буде. Концесије немогу задовољити, него све право. Поуздано се приповеда, да ће надбискуп Михаловић резигнирати на бискупију, Бедековић и Шухај такође имали су дати одпустку.“

Ми смо у последњем броју нашег листа изјавили и разложили нашу сумњу о успеху покушаја поравнања. Сад основаност сумње наше потврђују и бечки и пештански листови. Поравнања бити неможе, док једна ма која страна начелно не напусти своје становиште; или би народна странка морала резигновати на самосталност, шта више у погледу Реке и на целокупност тројне краљевине, или се Мађари морају манути „мађарске државе од Карпата до јадранског мора“. Трећега нема. Србско-хрватска странка неможе, несме, и неће напустити своје становиште — Мађари опет своје неће, док год не узморају. Разрешење избраног сабора већ је у напред закључена ствар. Мађари мисле, да су избори сад овако испали једно што су на скоро после Рауховог пала текли, друго што су обављени као под ауспицијама (под закриљем) Хохенвартове политике, и чески изгледа. Сад ће мађ. влада опет на народ апеловати. Покушај поравнања био је које маневар, да мађ. влада од себе одбије сумњу непомирљивости, као што и „П. Лојд“ у нечем признаје, које пак излив воље самога монарха. Безуспешност је срачунана, да свету и монарху покаже немогућност поравнања, и то наравно због „претераности народне странке“. Да мађ. влади у напред није било збиље са поравнањем, види се и отуда, што је у исти ма сазвала и најзакорелије мађароне, као гр. Лацику Пејачевића, који да може, он би се сасвим вратио на уг. закон од год. 1848, те тројну краљевину растворио у мађарске жупаније. Ту су били осим бана Бедековића, министра Пејачевића и његовог саветника, Ефијалта Боговића, Вакановића, Крцивоја и т. д. такође и Светозар Кушевић. Народњаци Мразовић, Вончина, Крестић, Рачки, Јакић, предали су на римску нову годину споменицу о становишту и захтевима народне странке, наравно у своје име. На то су унијонисти од своје стране споменицу дали. По том се држао савет уг. министра: Лоњаја, Венкајма, Славије, Керкапољија, и то на највећу заблазан „П. Наплова“ и „П. Лојда“ у самоме Бечу. Вечерњи „П. Лојд“ од 5. јан. п. р. има бележку, да је од народне странке искано, да неколико народњака положе своје мандате, па да се на њина места у сабор изберу унијонисте: а да би се међу собојима равнотежа узпоставила. Дакле да народна странка сама себи нож под врат мете? Леп захтев!

Јутрошњи „П. Лојд“ од 6. јан. п. р. има ова два телеграма: „Синоћ (4. јан. п. р.) била је последња хрватска конференција. Угарска је влада одбацила захтеве народњака у предложеној форми; од стране унијониста предложене су на то друге тачке, да се надвеже поравнање, које су од присутни народњака признате за основу даљи преговора, (сумњамо. У.) пошто се тиме мењају нека определења „нагодбе.“ Народњаци хоће да се о том најпре договоре са пријатељима својима, што би било до 20. јан. (п. р.) Сви су дакле одпутовали. Синоћ је одпутовао и министар Лоњаји у Пешту, за њим сљедују данас остали министри.“ Други телеграм „П. Лојда“ од истога дана гласи: „Хрватски преговори дали су уверење, да има „надвезни тачака“ за поравнање, особито како с обе стране влада предусретљивост. Данас се враћају министри и чланови конференције у Пешту, и односно у Загреб, да се за неколико дана састану ради наставке преговора.“

Дописник „Фатерланда“ из Загреба доноси неке црте споменици народне странке, које су тако неподпуне, да их није вредно ни саобштавати. Но ако је истина, да се у њој и то иште, да бан буде и председник врховног суда у Загребу, то и ми морамо изповедити, да нам се тај захтев не само неоснован, него и нелиберелан, да паче противу уставан чини, јер то не иде, да глава одговорне политичне владе буде и глава врховног суда. Онда због самосталности суда! Неможе бити, да то народњаци захтевају; а друго, то не би ни био предмет поравнања, јер је то ствар унутрашње политичне и судске организације, која и по постојећем поравнању — бар на папиру — спада лиј пред хрв. сабор и круну.

По телеграму „П. Лојда“ из Беча од 5. јан. п. р. саобштава „Н. сл. Преса“ о хрв. преговорима ово: „Народњаци су са својим захтевима и жељама коначно одбијени, но не „у опорој форми“. У Бечу присутним повереницима остављен је отворен пут даљим преговорима у Пешти, но уједно су позвани, да у споменици изражене жеље у идућем хрв. сабору као предлог изнесу. Јучерањи (од 4. јан. п. р.) под председништвом цара у двору држан министарски савет забављао се само мало времена са обим споменицама, више пак са утврђењем начина, како ће се према Хрватској поступати. Јуче о том није ништа доконано. Гр. Лоњаји одпутовао је данас у Пешту и вратиће се опет у Беч, да се коначно утврди акцијони план“.

РУСИЈА И СЛАВЕНСКИ НЕПРИЈАТЕЉИ.

Ако је прошла година била година ратни чудеса, то се ова година може назвати годином дипломатски чудеса. Или није то чудо, кад се Русија и Порта приближе, шта више, као што неки кажу, опријатеље, и то баш у време, кад је свет мислио, да се пруско-руско пријатељство на том оснивало, да најпре Русија на стражи стоји, док Пруска Француску не победи и опљени, па онда да пруско-немачка на стражи стоји, док Русија с Турском рачун не сврши? Није ли то чудо, кад се Аустро-Угарска зато даде под крила пруско-немачкога орла, да би овој пријатељство са Русијом непотребним, сувишним учинила, и од ове је одвратила, и кад се већ мислило, да Русија и Француска шурују, а овамо руски цар подигне чашу у здравље немачког цара, а на трајну свезу између Русије и Пруске? Није ли то чудо, кад се држало, да Андрашијево ступање на крму спољашни послова значи скори рат са Русијом, а овамо он се код Новикова части, и ноту о општем миру пева, тако да му на последку и руска дипломација тапше, и да га Бизмарк и Горчаков међу своје капел-мајсторе примају?

Но чудо је над чудама, да се Мађари, наједанпут изцелише од болести, која их је кињила, т. ј. од панславистичног страха.

Читаво је пасија читати, како пештански листови, нарочито владине боје од времена гореречене царске здравице бележе све гласове руски листова, који здравицу пропраћају, и како они те гласове тумаче.

Као што је познато, руски цар нагласио је у здравици својој „мири ред“ у Европи. За тим је дошао дугачак чланак у „Правит. Вестнику“, у листу министра Мељутина, о одношају Русије према Аустро-Угарској, у коме су главнија места ова: „Пре свега мора се на страну бацити мисао о сједињењу или сливењу славенски племена под руским првенством. Присталице те утопије (сањарије) превиђају, да би баш проглас те утопије највише допринео томе, да се распламте народне страсти, које би довеле до сукоба, што није у корист ни Русије ни Славена... Најбоља је политика Русије за Славене, да са суседима своима искрено пријатељске одношаје негује. Рођени непријатељ Славена у њиховој тежњи за политичним правима и народном самоуправом, јесте авет панславизма. Ни једна влада несме трпети, да јој читаве области пркосе, ослањајући се ма на само морални уплив суседне државе, или на племенске симпатије.“ Затим је сљедовао сличан чланак у „Нор“-у, руском листу на француском језику у Брислу; по том у „С. Петерб. журналу,“ у листу Горчакова, у ком се између осталог мирољубље Русије и тим доказује, што је Русија године 1829. 1837. 1848. и 1848, пропустила прилике, у којима је могла какве властољубиве тежње остварити, но у ком се и то каже: „Никад нисмо тајили свезе симпатије, које вежу Русију са једноплеменицима у Европи разсутима. То су тако природни и оправдани осећаји, да ни једној влади не може на ум пасти, да их се одрекне“. По том „П. Лојд“ вади из „Московски Вједомости“, који су од пре били противу свезе између Русије и Немачке, а сад кажу: „да пријатељство Русије и Немачке осигурава општи мир, и да баш то што су интереси Русије и Немачке различни, ујамчава равнотежу у Европи.“

Напоследку навађа „П. Лојд“ и „Одеске Вједомости“ које су, вели, одпре панславистичне биле, а сад се панславизма одричу, називајући га авети без живота, и фразом.

Из свега овога изводе пештански, а и бечки листови лекцију за остале Славене, да се без разлога и основа уздају у Русију, и да приклоне главу тамо Немцима, овде Мађарима, иначе се Славенима прети Андрашијевим „бичем“.

Ко би реченим листовима поверовао, морао би двоје мислити: прво, да је Русија, на име руска влада досад заиста панславизам, т. ј. уједињење Славена под крилима рускога орла неговала, и да је у томе у Славена одзива нашла, шта више, да су ови за тим тежили; друго, да све кретање у Славена, наиме у овој монархији не извире из властите свести, и самосталне тежње ти славенски племена, него да је плод и дело Русије и руски рубаља, и да ће и таласање тога живота престати, чим северни ветар престане дувати.

Ми нећемо да овде истражујемо, је ли заиста мисао таког панславизма, или боље рећи панрусизма, била у глави руске владе; нећемо ни да избијамо непријатељима Словена из главе мишлење, да је заиста у руске владе та тежња постојала; шта више, кад и сам Горчаковљев лист признаје, да је Русија више прилика пропустила, у којима би Турску и Аустрију била оборити могла, па није учинила, то ћемо и да допустимо, да је Русија помишљала на освојење остали славенски земаља, само што или јој се успех несигуран чинио, или је чекала, да Славени и сами то сједињење пожеле, па да се лакше оствари. Но кад пештански листови сад трубе, како се Русија тог панславизма одрекла, и како неће суседне државе због Славена да узнемирује, то нам је та појава врло мила и добродошла, јер ако и од сад ти Славени буду за истим народним правима тежили, за којима су досад, биће пред самим Мађарима, и то њиним властитим разлозим доказаноа двоје: прво, да ти Славени о којима је реч, ни досад нису за онаким панславизмом тежили; друго да им није та тежња, него свест о својој народној личности, и тежња за својим племенско-народним правима и интересима били покретач јавнога живота.

Да то докажемо, стоји до нас сами. Средство је томе просто: да сами себи верни останемо.

Но и Мађари су досад врло добро знали, да нити су онаке панславистичне тежње ни рубље руске биле покретач народног живота остали, нарочито западни и јужни Славена, него им је пред својим и страним необавештеним светом ишло у рачун, да тако што износе и проносе.

Као што је панславизам досад био само баук, којим је влада све насилне мере противу Славена правдала, и којим је с друге стране саме Мађаре у свој обор стеривала, тако и сад оно одрицање руске владе од панславизма, т. ј. од нечега, што ни постојало није, само је излика радости славенски непријатеља и противника. Знаду они врло добро, да така тежња, да је постојала, не би се дала преко ноћ, као обућа, са себе стрести, и да би свако уверавање од стране руске владе у том погледу било само обични дипломатски маневар. Но што се они радују, то је то: што руски цар, што руски владини листови изјављују своју жељу и тежњу: да се мир, а то ће рећи, постојеће стање ствари одржи.

Нема сумње, да су те изјаве руске осталим Славенима, наиме у Турској и у Аустро-Угарској, здраво шкодиле, и да се ту руској влади и руским листовима могло казати: „Si tacuisses“ —. Те изјаве дођоше у невреме — баш у време, кад су Чеси опет зиду потерани били, тако да изгледа: као да је руској влади у рачун ишло, да непријатеље Славена у тој потери својој орабре; нема сумње, да су те изјаве у млогоме отештале положај Славена на истоку, који још под турским јармом стењу, не за то, што би ови чезнули били за променом турског јарма са панславистичним, т. ј. руским, него за то, што су и Турци тим изјавама орабрени; нема сумње, да је положај Славена, а нарочито јужни мучан, јер ако су Србија или Русија, или обоје у пријатељству са Аустро-Угарском или Турском, онда удри по нама, јер се наши господари не боје своји суседа, ако су у непријатељству онда удри по нама, јер их се боји; нема дакле сумње, да је Русија, или руска влада ове године велико искушење на Славене нанела: али за то нити Турци и Мађари имају разлога радовању, ни ми Славени очајању.

Зашто се то тако збило — то наше у дипломатске тајне непосвећено око није у стању сад прозрети; време и догађаји ће то показати. Хоће ли Бизмарк надмудрити Горчакова, онако као што је Наполеона, или ће обоје трећега сплести у вигове своје, и о том нагађати сад би безпослено било. Но што знамо, то је оно, што и руски „Прав. Вјестник“ у гореречеином чланку каже: „То стоји тврдо, да Славенство суштаствује, и да ниједна сила није у стању утаманити га“. Даље обележавамо, да и „С. Петерб. журнал“ Горчаковљев лист признаје: „да ниједна руска влада неможе се одрећи симпатија, које Русију са сродним славенским племенима вежу“. А то је двоје доста. Остало је посао сами ти славенски племена.

Није осталим Славенима толико стало до тога, шта руски цар, или руска влада о њима мисли, или с њима намерава, него је свакако стало им до тога, шта руски народ о њима мисли, и задовољни су, да Горчаковљев лист, хтео не хтео, мора признати те симпатије руског народа, као и то, да их се „ниједна влада“ одрећи несме, и то у исти мах признати, кад хоће свет о мирољубивости Русије да увери. Ми знамо, да и руски цареви на један или на други начин падају, који у опреку дођу са струјом у народу, са симпатијама „који се ниједна влада одрећи несме.“

Непријатељи Славена прете тим: да ће коалицијом својом и Русију свладати. Било је чуда на свету, па се и то збити може; но једно не треба заборавити: да се велики народ може победити, али не може тако лако утаманити и да можда још један, и то већи пораз, него у Криму, не само да руском народу не би наудио, него би без сумње толико од користи био, што би га из темеља покренуо, и што би био гроб сваковрсне самовоље у Русији.

Ми нисмо непријатељи ниједном народу као таком, дакле и мађарском не; ми смо непријатељи сваког апсолутизма, па и руског; али сад нам се бар не може и не сме замерити и закратити, да се јавно изјављујемо за пријатеље и руског народа, јер је он Русија, јер се Аустро-Угарска сад опријатељава са Русијом, и јер ми као грађани Угарске неможемо бити непријатељи оне (руске) државе, која је пријатељ наше државе.

Но ако је то пријатељство маска, под којом се друго скрива? Ако ипак до сукоба дође? Е, онда ћемо се сетити, да је било Немаца у Аустрији, и Мађари у Угарској, који су у једно време Русе за тако добре држали, да су њином непријазни другим племенима претити могли.

БОРБА ПАНЧЕВАЧКИ СРБА.

У бр. 101. и 102. „Панчевца“ читамо извештаје о варошким општинским седницама, из који видимо, да и панчевачки Срби имају да издрже са Немцима исту борбу, коју су Срби имали у Н. Саду. Да је та борба са Мађарима суграђанима ни по јада; то би била борба између они, који су некада Угарску завојевали, и они, који су доцније такође са оружијем у руци дошли, помагали, и помогли, да се земља очисти од Турака; то би била борба између два јунака о деоби заслуге. Али борба са Немцима, који су, кад су бојеви већ свршени, са и лом, сврдлом, и длететом, у руци, са „пинтлом“ на леђи дошли, и који сад и онде, где су у мањини, хоће да су господари над Србима, та борба узмућује и срце и душу. Па како су дволични ти Немци! У Новом-Саду и Вршцу чине се Мађарима, ма да мађарски ни речице не знају, и иште мађарски језик, само да не буде српски; у Панчеву обраћају се истина мађ. министарству, ама зато опет не траже мађарски језик, него немачки. Мађарска влада, да разбије тако рећи шаку Срба на јужној граници својој, повлађује свуда и у свему Немцима противу Срба, држећи, да ће се Немци помађарити, зато, што се поједини њини синови, како званија добију, помађаре, а невиди јадна, како маса Немаца остаје немачка; како ова, док се Срби и Мађари крше, изтискују и једног и другога; како они кокетују са Немачком, и Бизмарком; како су Пешту поплавили немачким новинама; како у Билету држе немачки скуп и збор као Немци; како се и у Бачкој крећу; како су опасали Угарску од Шопрона, преко Осека, Бачке, Баната и Ердеља; како би једнодушно руке пружили Молтке-у, кад би овај, прегнуо, да оствари оно, што је рекао: да су т. ј. стратегијске тачке Немачке према истоку Коморан и Осек. — Но а ми смо отишли. Мађари нека се брину за себе, и наше за себе; ако је њима сад лакше — шат

Да се вратиде.

учинили поравнањ Панчеву. Тамо су Срби и Немци заступника буду 11. њком да од 44. бирани варилаца. Немци на тај начин и толико их има и вирсрбске већине, али у исти ма изгураше себе спрам на уг. министарство противу 54. §. тадоше жалбу по ком би српски језик био званичан. Жал статута, тирана у новембру, да се забашури траг, да дапре или после поравнања; но да је пре, била би натраг узета. Подписано је њи 21. од који 2. Чивутина. Ми ћемо им имена саобштити, да их наш свет, који би с њима посла имао, сазна, и чува их се. Ево их: Антон Штопфкухн, адв. Шнебергер, еванђ. пастор; Јулије Пфлуг уредник панч. нем. „блата,“ Алојз Голуб гвожђар (види се, прави Немац), И. Вајферт. пивар, Ј. Рала, дунђ. (прави Немац) Јов. Пајер економ, Ад. Граф, Н. Витман, пивар; Антон Бахман, неимар, Грамберг, фабричар; М. Рада, дунђ; Фрања Бауер, апот; Јосиф Франак, фабр. В. Х. Граф, апот., М. Мај, вел. купац; Е. Фолтман, посластичар; Ј. Хубер трг; К. Вајферт. кожар; Д. Соненфелд, фабр.

Ову жалбу уг. министарство упути темишварској ген. команди на чиноделовање. Команда ма да је статут већ одобрила била, ипак сад изда уредбу, да се §. 54. статута мења, и да немачки језик буде званичан, јер вели команда: по уг. 44. зак. чл. 1868. званични је језик код муниципија језик државни, а тај је у крајини језик војске, дакле немачки. Но прво: ако је тако, како да то команда није пре знала? друго: између војске и крајине нема сад пређашње свезе, сад само војници у крајини спадају под министарство рата, а крајина у политично-административним и судским стварима не, а сл. кр. вароши најмање; треће, у крајини, најиме за сл. вароши у њој важи касњи уг. закон о устројству муниципија, а не 44. закон. чл. од 1868, одкуд да команда дакле тај закон потеже? И како да с њега скочи на ц. кр. војску? На последку и у Угарској је уређено, да држ. језик буде званичан онда, кад су муниципије имале и судство, јурисдикцију, што сад ни у Угарској ни у Панчеву није.

Општинска скупштина у Панчеву расправљала је о тој ствари 14. о. м. Главни је говорник био г. др. Свет. Касапиновић, који је разборит и одважан вођ народне странке у Панчеву. На његов предлог усвојена је једногласно сљедећа одлука:

„Погледом на то, што се §. 54. муниципалног пословника потпуно оснива на највишем царском решењу од 16. фебруара 1868. и на §. 30. закона о уређењу сеоских општина; погледом на то, што би се наредбом војне управе од 16. дец. ов. год. изменили ти закони: погледом на то, што је само законодавство и нико други властан, да мења законе; на покон погледом на то, што је војна управа наредбом својом од 20. новембра ов. г. већ потврдила овај параграф, — предлажу варошки представници: нека општинско веће закључи: 1) да се не може упустити у измену §. 54. муниципалног пословника; 2) да се оправи представка на угарско министарство и на војну управу, којом ће се овај закључак потање разложити и расветлити. (Дуготрајно, бурно, одушевљено „живео.“)

У смислу том закључена је, и прочитана представка, која ће се и уг. министарству и ген. команди поднети. У овој се исправља и навод Чивуто-Немаца, који су у жалби навели, да Срба има: 8400 и Немаца: 6400 овако: да Срба има 9678; а Немаца 5469. по најновијем попису. Немци рекоше, да међу Србима има 1300 Романа; Срби исправљају, да Романа има свега 153. напротив да у немачком броју има 331. Хрват, 150. Словака и 178. Чеха.

Немци у својој жалби не позивају се управо ни на какав закон, него на то: да Немцима не бимогућно било, да приме, а камо ли да врше мандат, кад би био српски језик званичан, јер незнају српски језик. Немци се јамачно и зато нису позивали на уг. 44. зак. чл. 1868, јер у њему стоји да се може на захтев петине и још други који језик примити, а да сваки представник може својим језком у скупштини говорити. Немци се и тога бојали — они су хтели, да свуда и у свему буде искључиво немачки језик, јер „српски незнају“. То се показало у скупштини од 16. о. м.

Ово је била прва скупштина новог представништва, у коју су и Немци дошли. Примет је био избор градоначелника. На ту цел изашао је био од ген. команде пуковник Белмон, за комесара. Овај прочита акт изасланства свог на немачком језику. Даљи течај саобштавамо по „Панчевцу“:

„На то устане г. Ђ. *Милошев* и поа г. комесара пуковника Белмонда, да то исто то је сада говорио немачким језиком, каже и српском језику, јер је већина представништва српске народности, а има који не разуму немачки.

На то се г. Белмонд стаде извињати како он не зна српски (у публици чује се; до зло! жалост!) и замоли члана представништ г. мајора Вукомановића, да му буде тумач. Г. комановић протумачи на српски говор г. пуковн

За тим устане и др. *Касапиновић* позове г. пуковника да поднесе скупштини акт милитарне команде, којим се заказује данашња скупштина, и којим се он поставља за комесара владог у истој.

Г. пуковник извади дотични акт и прочита га пред скупштином.

Почем је тај акт писан немачким језом, устане г. Јован *Павловић* и позивајући се на ину представништва позове г. пуковника, да ту редбу преведе и на српски. Г. комесар рече, он то не уме (опет се чује из публике: доста жалост!) те замоли присутног чиновника г. Канића да он то учини.

Пошто је г. Крижанић превод којо скрпио устане

Г. др. *Касапиновић* и рече од при ово: Из сада прочитане наредбе војне управе видимо, да Скудијер поставио г. пуковника монда за комесара овој скупштини. Овде је пи: можемо ли ми наредбу војне управе прихвати приступити избору градоначелника, или то ћемо чинити. Колико су закони познати мислим да се ми не можемо упустити у тај ђ, јер би то значило, да ми хоћемо да крњимо. За доказ томе навешћу овог 14. о. м. обдован је резултат избора, а од тога дана треба закону да протече још 15. дана, да би се завреме могле подносити тужбе, жалбе, протестит. д. против избора. То време још није протејер је данас тек 28. Једно тело не може се конституисати, док чланови његови нису верификов чланови, јер данас или сутра може когод доћи и подићи протест против избора једног или дру или против избора свију нас, а тада је наш представничко право у сумњу доведено. Ми де не можемо пре приступити конституисању збору градоначелника, док не протече рок од дана од дана публиковања избора. То је један лог; али ево и другога. Ми истина имамо муниципалан закон и реформе, но какве је судбе тај муципалан закон, то сви знамо. Ми нисмо у стању се разберемо у тој збрци од закона. Прокусловље влада на све стране. Но и да није тогаротивусловља, ипак би за нас важио наш муципалан статут као специјални закон, као водећи нас може провести кроз овај лабиринат од зна. Ви знате да смо ми тај статут послали горади потврде, но он још није потврђен, а кад тако, онда се не можемо у рад упустити, јер би иначе закон повредили. Нас истина на то позив милитарна команда, али ми не смемо радити ако закона, шта више, ми морамо у том случају к неко на то иде да закон повреди, као држављ бити чувари закона, у толико више, што видимо овде власт једна хоће да повреди закон. Ја прежем дакле: нека сакупљени заступници закључе се све дотле не могу упустити ни у какав рад, 1) док не прође рок од 15. дана; 2.) док не прис потврђени статути (Живео!)“

По том се скрене расправа о језику толико, што Немци ако јасно не рекоше, али ипак познат дадоше, да би ради, да и Срби говоре немачки то, што Немци не разуму српски. Ту је особито раар Коста Којић Немцима очитао лекцију:

Он рече, како у горњем крају нема ни деет кућа немачких, а у средњем и доњем сиграју е српска деца с немачком и ова имају довољно прилике да науче српски; кад се дакле Немци туже д не знају српски, а имали су толико прилике д науче шта ће оида они горњани рећи на немачк језик, којега ретко кад да имају прилике и чути

Срби рекоше Немцима, да је то ствар Немаца како ће они Србе разумети, а српска, како ће Немц разумети.

Пошто се после дуге дебате о језику, у којој се наравно ни до каква резултата није могло доћи, опет на дневни ред пређе, мишљаше госп. царски комисар, да ће најбољи предлог за закључак донети, ако каже: да су сви Срби са говором г. Касапиновића задовољни. Но на то му се примети, да је неутутно, што он дели варошко представништво на представнике српске и немачке, него нека изнесе предлог г. Касапиновића на гласање, које он и учини, и тако се прими исти предлог: да се никаквом раду не приступи дотле, докле не протече рок од 15 дана и докле не стигну потврђени статути.

Пошто се тај предлог прими, устане г. Ђ. Милошев и предложи: да се поднесе жалба милитарној команди, што је за комисара овде изабрала човека, који не зна потпуно српски. Овај предлог Немци опет нису разумели као што треба, јер су мислили да се односи само на личност комисареву, у ком случају они неби пристали уз предлог. Један од њих, г. Кноц, предлагаше, да г. пуковник Белмонд од сада доведе уза се свог ађутанта, који зна српски, но тај предлог само је општи смех проузроковао. Г. пуковник рече да и он сам види да није за то, јер, вели, ја сам солдат и за цело нећу више имати част, да овамо дођем. На послетку и Немци сви приме овај предлог.

На крају предложи г. *Вранешевић* по именце шест чланова скупштинских, да потпишу записник. Предлог се усвоји.

За тим царски комисар г. пуковник Белмонд распусти скупштину с речма: „С Богом! Препоручамо се!“

У овој седници од стране Немаца паде и та реч, да би ваљало, да престану „народносна трвења.“ Ми смо давно казали, да и Мађари и Немци, како наши у Новом Саду, тако и на другим местима под тим разуму то: да Срби престану бити Срби, него да говоре мађарски и немачки, како где, само српски не. Има и неколицине Срба, и то и од млађи, тако звани „haute volée,“ који тако разуму тај престанак трвења, и да би српски „Gesindl“ још пре, и то физично престао, позивају, и то као другим Србима у прикос, ђерђије на венчање, јер и они понајвише незнају српски, и неки српски заводи у Новом Саду морају да воде послове на немачком језику само зато, што неки господичићи незнају свој матерњи језик, а овамо морају да вуку највеће плате српски завода. Неколицина Панчеваца Срба позва у „Панчевцу“ браћу Србе, да не пуне одсад џепове вел. купцу Мају, који се подписује на клеветну жалбу противу Срба — како би било, да се и у Новом Саду подобно што учини?

Но да се опет вратимо на Панчево.

Шта је власт хтела тиме, што је пре времена хтела избор начелника? Да ли не то, да ако избор не испадне Немцима и власти по ћуди, унапред остави врата за нову жалбу противу самог избора отворену?

Но команда у Темишвару није ништа друго до машице уг. владе — то смо давно казали.

Међутим свесни и челични Срби у Панчеву не треба, и за цело неће клонути духом. Мађари морају скоро увидити, да са Србима *овако* или *онако* рачунати морају.

ГЛАВНА СКУПШТИНА НОВОСАДСКОГ ВАРОШКОГ ОПШТИНСТВА.

У четвртак 22. о. м. држана је под председништвом градоначелника Стевана Брановачког редовна главна скупштина магистрата и представништва вароши Новога Сада.

Министарство унутрашњих дела позива ову варош, да за пошту с новцима између Новога Сада и Старог Кера даде оружану пратњу. На ово је решено против те наредбе код министарства протестовати, пошто није праведно, да се вароши овој тај терет наваљује, кад би то лакше могли редовни војници или хонведи обављати као што су и до сад чинили.

Прочитана је министарска наредба, којом се допушта даље зидање дюране за позоришне представе и игранке, а Доњановачки и другови му, који су против тога зидана тужбу подигли, упућују се на редован пут суда, у колико још и сад држе, да имају каква основа својој тужби. Уједно се наређује, да варош учини нужне мере за што целисходније пропуштање вода, које се при великим кишама скупљају на том месту, где је подигнута дворана, и да о нарређењу у том погледу извештај поднесе.

Но министарство није могло ову прилику пропустити, да Новом Саду не очита мало лекције: наиме пребацује се варошком општинству, да је у овој ствари врло површно поступало, јер је располагало са варошком имаовином на дуже време, а није изискало напред министарско одобрење за то; даље се пребацује, што је општинство варошко дало дозволу а зидање деоничарском друштву, које није од владе одобрено; и најпосле, што је дало дозволу за здање, а није најпре преслушало околне суседе у тој ствари. Но ово је скупштина по предлогу магистрата решила, да ће учинити нужне мере ради пропштања воде, која се на том месту скупља; али е уједно послати представку на министарство, којој ће одбити пребацивања, која му се од министарства чине, и доказати, да је у свему само по акону рађено, наиме пак, да је по муниципскомзакону свака муниципија власна своју имаовину на дуже време под закуп издати без претходног добрења министарског, даље да није место за зидње дато деоничарском друштву, него друштву а општу привреду (közkereseti társulat,) а то по закону не мора искати потврду од министарства.

Мнистар унутрашњих послова шаље натраг подесени *нацрт за статут ове вароши*, пропраћен силним приметбама, од којих ћемо овде само некоје главније напоменути.

На §. 5. примећује се, да наређења о сазивању ванредних скупштина треба да изостану јер закон наређује, ко може ванредне скупштине сазивати, а никако се не могу исте на захтевање ма колико преставника сазвати.

§. 7. имао би сасвим изостати, јер у закону стоји, да у скупштинама решавају они, који су присутни, дакле нетреба одредити број скупштинара, колико је нужно, да се могу одлуке доносити; они који у скупштину дођу; ти ће решавати.

Даље се наређује, да се у статуту не прави никаква разлика између вирилаца и изабраних чланова, јер су сви једнаки чланови скупштине.

На §. 9. примећује се, да у статут треба да уђе и цео пословни ред скупштине, а не да се исти засебно установљује.

На §§. 60—92. примећујесе, да поједини стални одбори не могу ни о којим предметима решавати, него само могу ствари припремати и своје мњење с предлогом главној скупштини или магистрату на решење подносити.

У погледу плата магистратских чиновника и слугу примећује се, да су врло подигнуте, за то министарство „у интересу варошког становништва“ не одобрава ту повишицу, него наређује да се остане при досадањим платама.

На ово је скупштина пре свега решила, да се преставком обрати на министарство, у којој ће разположити, зашто су плате у неколико повишене, и изјавиће, да општинство ово у том погледу и сада остаје при првашњем своме закључку, и нада се да ће министарство тај закључак одобрити. У осталом је цео операт предан организационом одбору, да своје мњење с предлогом о изменама министарским што скорије скупштини поднесе.

Повела се реч о томе, шта ће се чинити с оним чиновницима варошким, који су до сад код суда били. Било је некојих у скупштини, који предлагаху, да се тим чиновницима с места плате обуставе, но пошто је с друге стране доказивано, да се то не може учинити, јер ти људи још непрестано раде предавајући акта новоме суду, а осим тога и иначе неби им се могла плата одмах обуставити, јер и простом слуги мора се служба напред отказати, а у толико се мање може једном чиновнику тек тако на једаред обуставити плата, — то је на послетку изаслан из др. Суботића, др. Павловића, Ђ. Новића и вар. фискала један одбор, који ће поднети скупштини предлог, како у томе погледу да се поступи.

На представку овога општинства, којом је захтевано, да се пошаље један владин комесар ради пропуштања вода са земљишта ове вароши, јавља министарство за комуникацију, да је на ту цел изаслао грофа Сапари Иштвана са мерником Јосифом Кепеши, а уједно је то јавило и бачкој жупанији као и генералној команди у Темишвару, пошто су у тој ствари и бачка жупанија и тителски батаљон интересовани. На ово је скупштина изаслала варошког мерника и представнике Пају Шилића, Косту Радуловића, Гавру Мијатовића и Г. Обрадовића као одбор, који ће владином поверенику на руци бити.

Представништво вароши Суботице јавља, да је на издржавање канцеларије великог жупана у своме прорачуну одредила годишњу своту од 1000 фор. па позива општинство ово, да и оно од своје стране какву своту на ту цел одреди. Скупштина је решила, да не може ништа дати вел. жупану на издржавање његове канцеларије, него у колило и кад му буде требало писарске снаге, то ће му магистрат свагда по једног писара дати на расположење за то време, док му је потребан. Уједно је овом приликом магистрат известио, да је велики жупан захтевао да му се одреди стан, где ће одсести, кад у варош дође. Скупштина је на ово решила, да му се одреде две собе свагда за оно време, кадгод у варош дође, али то да буде само за писарницу његову, јер толико му је варош дужна дати.

Из последње главне скупштине изаслан је био одбор, који ће проценити ону варошку земљу, преко које би се имао повући канал, што ће да га копају ђенерал Тир и дружина. Одбор је тај поднео сада скупштини извештај с предлогом, пошто да се та земља реченом друштву уступи. Скупштина се није упустила у коначно решење о тој ствари, него је изаслала сенатора Манојловића, вар. мерника, фискала и представнике Стевана Јеленића, Гавру Мијатовића и Пају Шилића као одбор, који ће извидити, где би све нужно било, да се начине ћуприје преко канала, па кад тај одбор свој извештај поднесе, онда ће се друштво за грађење канала позвати, да изјасни, хоће ли на тим свима местима начинити ћуприје, и према томе ће се решити, пошто ће им се земља уступити.

Било је на дневни ред за ову скупштину још много предмета стављено, али пошто се због кратковће времена нису могли свршити, решено је, да се одмах после светаца држи ванредна скупштина, у којој ће се све то даље предузети. (В.)

У бр. 250. „Јединства“ читамо примедбе на неки чланак „Раденика,“ који нам сад није при руци, но није ни потребно, јер што ћемо ми да приметимо, не тиче се предмета њине распре, него неки назора „Јединства,“ који нам се чудновати виде. Прво, за Росела каже се, „да је *заслуженом* смрћу казњен, јер заборавивши на своју војничку дужност и част није се стидио под таким лупежима слу-

Властник и издаватељ др. Свет. Касапиновић

жити.“ Нећемо да се овде упуштамо у расправу о политичном лупежтву, и о том, на којој је страни оно у обште, или у већој мери било, на страни Паризке комуне, или Верзаља, који је унаточ израженој вољи народа монархичан био, и скривио, да се комуна изврзла у Раул-Риголе, и Фереје; нећемо ни да испитујемо овде, је ли у даровитом и одважном Роселу било више амбиције, или родољубља; нећемо ни то да испитујемо, је ли смрт бар за политична дела *оправдана* каштига, али сва је да не кажемо слободоумна, него иоле човечна европска преса осудила поступак, ако не француског војничког суда, који је по тобожњем постојећем „закону“ судио, а оно француску владу, што је Росела стрељати дала — полузванични лист српске владе пак налази, и назива смрт Росела заслуженом! Али наравно, има људи, којима је „*војничка* дужност и част“ не само нешто друго, него и нешто више од људске, грађанске дужности и части, и по којима смрт заслужују они, који се огреше о какав §. војеног регламента, ма и у мисли, да не само по свом, него по свађању стотина хиљада, и милијона људи тим народу и отачбини служе; а по којима ловорике заслужују они, који на народ топове окрену и онда, кад владатеља народ остави, и овај своју судбу сам у своје руке узима.

Но то на страну; али „Јединство“ и о том говори, како је народно представништво „Раденику“ *опако ваљану лекцију очитало.* Колико смо ми пратили рад скупштине, ту су неки „читали лекцију,“ и то не само „Раденику,“ него у обште слободној преси, а то су Хаџићи, и овоме подобни, којима је мило, кад се и то о трошку народа, народног пореза највеће грдње на слободоумне људе просипљу, а одма све свеце, ђаволе, и — батине у помоћ призивљу, чим се њино кнезовање и кметовање на видик изнесе. Но што нисмо знали, то је: да се и полузванично „Јединство,“ дакле и влада истоветише са тим „красним“ људима, и „ваљаним лекцијама.“ Је ли то плод — или залога Ливадије! Или је већ онда за леђима Хаџића, и Мила био који министар?

Кад смо већ при „Јединству,“ желили би, да нам исто разјасни и ову загонетку: мађарски, нарочито владини листови љутећи се на пут кнеза Милана у Ливадију, штеде првог регента, који је баш путовао са кнезом, а грде другог регента, под чијом руком особено стоји „Јединство.“ Даље: други регенат је још 1861. год. са Гарашанином заједно, и то сагласно са кнезом Михајилом био заузет зато, да бачко-банатска крајина, на име део њен, где је више Србаља, са подобним делом провинцијалне Бачке и Банате здружене буде тако, да се из њи жупаније или дистрикти српског значаја образују, и то преслушању сами њи. Назови-српски лист с ове стране, који први регенат подпомаже, и управо душу му држи, да би му уредници и сарадници од уг. владе замољена школска надзорништва и референтства у тој крајини задобили, и ради тога мађ. влади још више додворили се, хвале и преузносе све мере мађ. владе у погледу крајине у обште, бачко-банатске нарочито. Сад или они само зато чине, што траже код уг. владе школска надзорништва и референтства у тој крајини, или *и зато, што ји први регенат подпомаже, и сам тако жели?* Прво нам можда неће знати казати „Јединство,“ и нетражимо то од њега, јер нити нам је стало до тога, шта, ти из кога побуђења речени лист ради; друго се пак тиче првог регента, и о том ће нам бити у стању „Јединство“ што казати, иначе ћемо морати узети, да је оно штедење, што више у неку руку и трајно хвалење првог регента од стране владини мађарски листова, и оно подржавање реченог назови-српског листа од стране првог регента у свези.

ДОПИСИ.

Л. — **Праг** 20 декембра. Ево већ месец дана, како је у Цислитави склопљен нов кабинет из тако несродних елемената, који зајиста нису у стању ову половицу монархије из садање занетости и политичнога дар-мара извући, а још мање разне народности са неодним политичним правцем и начелом бар привидно за неко време задовољити; сви знамо да у овом пробисветском министарству, да се послужимо изразом чешких листова, седе људи не само оне политичне боје, него оне исте и особе, за које је већ и сам круна признала била, да су своју политичну акцију проиграли, и да њихов програм не смера на попирење са појединим племенима и на остварање нормалнога стања у замршеној половици монархије, но је наперен против опстанку и целокупности јадне Аустрије, пошто у својој немачкој занесености велика Немачка и Бизмарк једини им је идол, коме се они клањају, да што пре са својим гроничавим чељустима прогута аустријске немачке провинције, а с њима и неке словенске покрајине; — те баш због тога, ако се круна после пада Хохенартовог приволела, да приступи по ново централистичној системи, и посадила на министарске столице људе, који су само лоши израз првог грађанског министарства, ипак није нико, па ни сами децембарски уставоверци, рачунао на ово министарство, да ће каквим политичним актом своје негирање обележити, сматрали су га за сенку бледненика, који болује од обичне болести цислитавског министарства, те да ће га пре нестати, него што ће живота од себе дати; али се у томе сви преварише, јер рајхсрат, који је сазван за 15. дек., ступио се и одпочео своје делање, затим актом министарство Ауерспергово из мртвачога ваноса осигурало је себи живот, те важи као политична чињеница, с којом одсада рачунати имамо.

Познао је, да од изабраних заступника за рајхсрат, федералистичан елеменат задобио је превагу, пошто од 203 рајхсратских чланова централисте су једва 9 чланова скрпили. Када би се све федералисте из разних цислитавских покрајина придружили декларантима из Ческе и Моравске, те у рајхсратне би ушли, онда би брзо раскрстили рачун не само са министарством Ауерсперговим, но уједно са централистичним децембарским уставом; слбо би им хаснило и њино омиљено средство директни избори, али су ту Пољаци, који са својом обичном политиком избегавају сваку солидарност они су наслон, помоћу кога централистичнаслика надувених Немаца тиранише знатну већину народа. У Цислитави играју најважнију политину улогу Чешка и Галиција, оне су две знатне чињенице, око којих се кр'а политична машинерја, те по њима морају остале мање федералистичне покрајине своју политичну борбу да удешавају. Чеси остају при својој познатој декларацији они неће ништа да знаду за рајхсрат, а к њим су се сада придружили и Крањци, који такође воје заступнике нису у рајхсрат послали; но Пољаи, и ако су у последње доба жестоко ударали садање министарство, и по држању њихови органа ако су и јаки изгледи били, да неће ући рајхсрат, ипак ступише у њега, а с њима и осале федералисте, па и сами Тиролци, мотивујуи своје улажење као средство, да саможивим интицијама Пољака грамзећих за особеним положајем у Цислитави равнотежу одрже. Уставоверци и садњи кабинет имају једино захвалити Пољацима, штосе овај рајхсрат скупити могао; тиме им је живот и на даље осигуран, а видићемо, како ће они уважити предлог Зибликијевића и другова, кога су ни рајхсрату поднели, и који гласи:

Нека висока кућа закључи:

1. Определење државних основних закона у погледу краљевине Галиције, Лодомерије са великим вводством Кракова имају се изменити по изложом предлогу галичкога сабора од 25. септембра 188. год.

2. За претресање овога предлога нека се изабере из целе куће одбор од 24. лица, њему нека се наложи, да тај законски предлог прегледа и високој кући на претрес поднесе.

После престолнога говора, ког је сам цар у рајхсрату прочитао, надувеност немачких уставоверних листова сада се у својој правој голотињи огледа они који појави приписују одвећ велику политичну важност, тим више што и начела изражена у престолној беседи по вољи им годе. Према овој тријумфној вики о престолној беседи, с којом су и пољски органи у главноме задовољни ми ћемо вам навести, како чешки листови о томе пишу. „Покрок“ увиђа у престолном говору старе манире Баховога бирократе Ласера, који је своју сопствену самовољу и надутост са Његовим величаством идентифицирао. Овај лист претреса само онај део царскога говора, који се односи на државоправну опозицију, и у томе између линија налази пребацивања онима, који неће у раду рајхсрата да учествују. Јер кад се вели, да су присутни у рајхсрату тиме своју дужност испунили, то онда инволвира у себи пребацивање свима неприсутнима, који од свога мандата злоупотребленја чине. Ова пребацивања „Покрок“ одбија и вели, да они, који имају у рукама решкрипт од 31. авг. не само по својој савести, да им је дужност, да свој мандат изврше, него да би своју најсветију дужност опоро повредили, када би сами по ново признато право краљевине чешке забацили и одрицали. „Народни Листи“ сматрају престолну беседу за умотвор Андрашијев, те спомиње разметања владиних листова, која су се пре овога говора остентирала, а садржај им је био сљедећи: У престолној беседи с нагласком се изражава очита жеља за измирењем и задовољењем народности, те ћеду због тога и предлози владини одговарати подпуно речима владаревим: ја желим мир са мојим народима. Али у престолној беседи налази младочешки лист ове мисли: Ја сам хтео измирење али сам увидео, да је немогуће, те сам га због тога и напустио и повратио се старој системи централизације, а захтеве појединих круновина упућујем на рајхсрат, и пошто сам владу склопио из централистичнога стана, те јој и дужност поставио, да централизам утврди, а опозицију приволе, да се безусловно свима из ове системе произилазећим законима покорити мора „Народни Листи“ веле даље Андрашију, да је тај његов елаборат, с којим се особито одликује, код 4 милиона становника ове државе опћу позорност побудио, а више знатно кретање проузроковао, у кратко, нама није ни један пример познат, да се и један министар усудио, да владару онакве речи у уста тури. Код кога неће ова лакоумност и безобразност грофа Андрашија чуђење проузроковати? Овако пишу о престолном говору чешки листови. „Политика“ напротив није се хтела упустити директно у претресање овога говора, но је само поједин пасус из престолне беседе сравњивала са подобним пасусима из прошлих беседа, а наиме са царским решкриптом од 31. авг. т. г., и то због конфисцирања којима је непрестано изложена.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА ДР. НИКЕ МАКСИМОВИЋА,

СТАВЉЕНА У СЕДНИЦИ УГ. САБОРА ОД 18. О. Г. НА Г. МИНИСТРА БОГОЧАСТИ И ЈАВНА НАСТАВА У ПРЕДМЕТУ РЕШЕЊА ЗАКЉУЧАКА СРП. НАР. КОНГРЕСА ОД ГОД. 1865. И 1869—71.

Поштовани доме! Желим ставити једну интерпелацију на г. министра за богочаст и јавну наставу у предмету закључака српског народног конгреса, што су влади на одобрење поднесени.

Стављајући ову интерпелацију намера ми је да њоме ускорим решење конгреских закључака с једне стране, с друге стране да дадем прилику г. министру, да се изјасни у овој представничкој кући, каково становиште заузима према радњи срп. нар. сабора и како мисли поступати према решавању од сабора му поднесених предмета. Надам се, да ће г. министар такову изјаву дати, што ће кадра бити да умири српски народ, који жељно ишчекује оживотворење органичких оната конгреских а са погледом на досадашњи поступак владин у праведној се сумњи и бризи налази.

Пре свега морам приметити, да ми Срби нисмо тако сретни били као остале вероисповеди у преустројењу своје цркве и школе, ма да наш народ од вајкада на историском праву основану аутономију у земљама уг. круне имаде. која му је гарантована и свечаном речи државних владара и јасним одређењем земаљских закона.

Тако се Романи — који су са Србима све до год. 1865. у црквеној заједници били — већ устројили на основу закључака, што су на своме конгресу год. 1868. држаном донели; статут чивутског конгреса такође је већ потврђен а и Католици, који су се почели кретати у најновије доба, видиће данас сутра остварење својих аутономичких тешња у границама земаљских закона.

Узрок је томе, што радња срп. нар. конгреса на црквеном и просветном пољу нема још никаквог резултата, налазим поглавито у томе, што је Србима одвећ ограничена аутономна слобода, што јим се различите препреке чиниле и чине од стране државне власти и то неупутним утицајем у саборске послове и неоправданим одуговлачењем решења конгресом израђених и државној власти поднесених закључака.

Да је Србима одвећ ограничено право слободног кретања у кругу своје аутономије и да за њи фактично непостоји она једнакост и реципроцитет према осталим вероисповедима, што је §. 2. XX. зак. чл. од год. 1848. законито изречена, навешћу за доказ томе, да Срби своје конгреске уредбе и установе морају поднашати влади на одобрење, а евангеличко-саксонска црква у Ердељу, обе протестанске цркве у Угарској и Ердељу, као и унитари мичу се слободно и самостално у својој аутономној сфери одправљајући своје црквено-просветне послове неодвисно од државне власти и без икаквог утицаја њеног. За Србе је дакле горња одредба XX. зак. чл. од год. 1848. мртво слово на артији, као и сва друга назови-права, што нам дају земаљски закони.

Ово ограничење аутономних права срп. нар. конгреса постаје још несноснијим, за црквено-просветни живот српског народа још опаснијим, што садашња влада за сваким словом саборског закључка силом хоће да привиђа намере и циљи по државу опасне и у томе тако далеко иде, да се неупутно меша у чисто унутрашње аутономне послове саборске и ускраћује му вршење и оних права, која ван сваке сумње сабору припадају. (Велики жагор. Чујмо!)

Ова бојазан мађ. владе према радњи срп. нар. сабора неоправдана је, јер владу нетреба а није ни могуће идентификовати са самом државом, па ако Срби као слободни грађани уставне државе својом радњом на политичном пољу показују, да немају поверења према садашњој влади нестоји да су зато и против самога опстанка ове државе, као год што није и цела опозиција, која у овом сабору седи и која је као што мислим тог уверења, да би се баш падом садашње владе и њене владавинске системе боље очували државни интереси и сретнији дани наступили за целу отачбину и за поједине становнике њене. (Одобравање на крајној левици.)

Неоправдана је та бојазан владина и с тога, што се српски сабор на чисто црквеном и просветном пољу кретао неупуштајући се у никакву политичну расправу и држећи се строго законом определених граница, шта више срп. конгрес је радио баш у државном интересу по томе, што се старао, да створи услове напредовању једног знаменитог дела становништва Угарске и тим засведочио, да му је стало и до напредка и развитка саме државне целине.

Но није очување државних интереса прави мотив поступка владе према срп. конгресу и његовим закључцима, то је само претекст, под којим се најлакше та циљ постићи може, да Срби ни на црквено-просветном пољу недођу у уређено стање; ако је то заиста циљ владина, нека се очито изјасни па да се бар уштеде Србима оне превелике новчане жртве око држања својих конгреса.

Признајем, поштовани доме, да је ово тешка оптужба против владе, али досадашњи поступак владин даје ми основаног повода, што на те мисли долазим, да мађарска влада није рада томе, да се аутономија српског народа оствари и Срби на црквено-просветном пољу консолидују. Већ при самом стварању органичких оната саборских умешала се влада у чисто унутрашње аутономне послове саборске онда, кад није одобрила устројство срп. нар. конгреса нарочито и због тога, што је српски епископат предао против њега своје особено мнење а без саизволења епископата — по мнењу владе — уређење конгреса неможе имати правоваљаности. Несматрајући на то, да је томе признала мађарска влада српски епископат за такав фактор, за какав се ни сам епископат држао није, овим је поступком влада на ново подпирити хтела ватру већ стишане борбе између епископата и народних преставника и да је српски епископат услед овог подстрекавања од стране владе заузео крут и неприступачан положај, да у њему небеше више српског родољубља, него што влада предпостављаше, ово би од стране владе силом подпаљена ватра начинила квара у толико, у колико се унутрашњом неслогом сваки рад и напредак знаменито отештава. Мађарска је влада сигурно из познатих својих симпатија према епископату баш овај сепаратвотум држала за згодан, да тражи наслона у конзервативним и клерикалним елементима сабора противу либералног правца саборске радње али је са свим изгубила из вида то, да овај особени вотум није ни ексистовао онда, кад је влада на њега обратила толику пажњу, пошто га је сабор ad acta метнуо и нит су га епископи нити сабор влади поднели, шта више овај је сепаратвотум дошао у руке владине без знања епископа, без знања сабора и то таковим начином, који се не само неможе коректним назвати, но који се осудити мора.

У овом чину владе видим тешку повреду наше аутономије, која је свој вршак достигла у забрани избора митрополита — патријарха, тог нашег и привилегијама и земаљским законима ујамченог права.

Па кад поред свих ових тешкоћа ипак сабор свој посао обави и влади на разматрање поднесе, онда тек мора годинама да чека, док највише одобрење нестигне и слабо се узима обзира на то, да се одуговлачењем решења саборских закључака повређују животни интереси српског народа и сами услови напредка му на црквено-просветном пољу неоправдано ускраћују.

Осим тога, што сама влада смета остварењу конгреских закључака имаде и у самом народу нашем људи — као што их има и у других народа — који раде свакојаким сретствима, да конгрески закључци недобију највише одобрење. Ови се трудише и још једнако се труде, неправедно нападајући на операт конгрески, да оклеветају радњу и тежњу сабора, представљајући ју у противничкој намери својој у најгорој светлости. Да ли је страшна вика њихова нашла одзива у владе, незнамо, али мислим, да су закључци саборски издржали пробу сада, кад су досада држане епархијске скупштине гласали сабору подпуно поверење. Обраћајући пажњу пошт. г. министра просвете на те околности, надам се, да пошт. г. министар неће узети обзира на ту неколицину безсавесних противника народа свог, који своју хасну траже у неуређеном стању наших црквено-народних одношаја и које јавно мнење жигоше као народне издајице.

Још једну околност од великог замашаја морам споменути, што ме је побудило, да ову интерпелацију ставим.

Ове године држани сабор донео је школску уредбу о основним школама, и изабрао је четири школска референта. У погледу ових референата задржала је влада право потврђења; сабор је протестовао против тога, но морао је за сада и на то под каутелом пристати из опортунитетских разлога, само да може што пре добити нужне органе за управу својих школа. И овако мала ствар, но за нас од велике важности лежи нерешена код владе на огромни уштрб наше школе и у опште наше народне наставе. Та толико дуго не чека ни једна муниципија за решењем својих ствари; а у овом је случају то одуговлачење тим неправедније, што влада с једне стране ускраћује нам ступање у живот за управу школа најнужнијих органа, и тим искључује сваку могућност, да конфесионалне школе могу одговорити захтевима 11. §. XXXVIII. зак, чл. од год. 1868., а с друге стране за те школе опасну одредбу 14. §. истог закона без сваке штедње безобзирно употребљује.

О овоме поступку, штовани доме, нетреба коментара, Кад влада овако постуна, није чудо, ако сву наду губимо, да ће се зајиста испунити оно толико пута у овој кући наглашено обећање, да ће развитак појединих народности на културном пољу унапређивати, и ја би волио знати, да ли се она пребацивања, што смо ових дана чули од једног врло поштованог посланика садруга нашег, најиме да смо у својим жељама неумерени, и да нам се тежње немогу испунити, а да се држава из основа свог непотресе, да-ли се та пребацивања и на ове захтеве наше односе.

Ово су узроци поштовани доме, што ме побудише, да ставим на госп. министра за богочаст и јавну наставу ову

Интерпелацију:

Са погледом на то, да је верозаконска аутономија у уставној држави излив верозаконске слободе и равноправности;

да је иста XX. зак. чл. 1848 призната;

да је по наособ црквено-народна аутономија српскога народа у земљама угарске круне на историчном праву основана и IX. зак. чланком од г. 1868. ујамчена;

да је српски црквено-народни конгрес орган те аутономије у спољно-црквеним, школским, фондским и фундационим стварима под уставним врховним надзором државне власти;

да речена аутономија у опште и закључци срп. конгреса особено само онде практичне вредности имају, кад државна власт право врховног надзора свог тако врши, да било неоправданим мешањем у чисто унутрашње аутономне ствари, било отезањем оних решења, који у круг државне власти и њеног надзорног права спадају, несмета или неотештава, да закључења аутономних црквено-народних органа у живот ступити могу;

са погледом пак на то, да многа закључења српског црквено-народног конгреса године 1865. држаног и зак. чл. IX. од 1868 год. признатог још једнако решење државне власти очекују, и то следећа:

1) представка, да се побрише од православних школских фондова оно коморско потраживање од 32.000 фр. којим ерар дужи поменуте фондове без сваког правног темеља;

2) представка, да држава накнади штету од 50.000 фр. коју су приузрочили њоме наименовани чиновници овога фонда;

3) представка, да се допусти православнима у горњој крајини подићи 20 верозаконских школа са својим властитим средствима, на коју ће циљ придодати срп. нар. клирикални фонд сваке године 4000 фор.

4) представка, да се нижа гимназија у Бечкереку — која је већим делом из прилога православних постала но при свем том за католичку проглашена и предата ордену пијариста — за комуналну прогласи а професори на њој без разлике вере постављају;

5) представка, да се укине оно право, по ком штампарија кр. уг. универзитета искључиво штампа школске књиге српске и романске и у опште источно-православне верозаконске;

да исто тако многа и то најитнија закључења срп. црк. нар. конгреса 1869 год. сазваног из сесије 1870 државној власти поднесена још једнако решење ишчекују, као што су:

6) уређење дотације свештенства;

7) представка, да се на црквене циљи православне цркве у војничкој крајини одреди подпора

у оном саразмеру, у ком исту ужива тамо од вајкада римокатоличка црква;

8) представка, да се на црквене цељи православне цркве у Хрватској и Славонији така иста подпора определи;

9) представка противу кр. решкрипта од 10. августа 1868, којим су потврђени закључци сабора 1865. и којим су октроисана за граница нека определења, што дају политичким властима противзакони уплив у дела црквених општина;

да исто тако нека срп. народном конгресу од државне власти на преиначење враћена, нека из нова у конгреској сесији од год. 1871. донешена закључења, ма да су сва државној власти у почетку октобра о. г. на разматрање поднесена, још никако сходно решење државне власти постигла нису, која су следећа:

10) устројство срп. нар. сабора;

11) уредба о срп. нар. основним школама;

12) потврђење сабором изабраних школских референата;

13) протест сабора на кр. уг. министарство за богочаст и јавну наставу и представка на Њег. Величаство због закраћеног избора архијепископа карловачког и митрополита-патријарха српског;

14) уређење митроп.-патријаршеских добара;

15) уређење манастирских и осталих црквено-народних добара и фондова;

16) уредба о местним црквеним општинама;

17) ремонстрација противу највише одлуке од 29. маја 1871, којом се истина потврђује уређење епархијских скупштина, митрополитско-црквеног и срп. нар. просветног савета, али се придржавају влади право потврђења школских референата, што у опреци стоји са IX. зак. чл. од год. 1868;

18) представка, да се у кр. решкрипку од 10. авг, 1868. у погледу школа за војничку крајину октроисани §. 111, изостави, пошто се тим §-ом сви предстојећи до 110. §.§-а уништују и по том и цео операт саборски у том погледу ништав постаје;

19) представка, да се срп. нар. фонду накнаде оних 7000 фор. што је овај фонд усљед упутства тадашње влади дао као предујам на подмирење трошкова политичког конгреса од год. 1861., што је у Карловце сазван од Њег. Величаства у суђеловању тадашњег кр. уг. канцелара барона Ваја;

са погледом даље на то, да се без овог било одобравајућег било на знање узимајућег решења државне власти речена закључења срп. црквено-народног конгреса немогу у живот увести, да дакле чрез то сав црквено-народни живот српског народа у земљама угарске круне застаје, и да српски народ, које због неостварене уређене управе црквено-народних фондова и добара материјалну, које због неостварене школске уредбе и школског надзорништва моралну ненакнадљиву штету трпи, шта више у опасност долази, да му основне народне школе постигну зле последице др. закона;

са погледом напоследку на то, да премда се закључци срп. црк. нар. конгреса круни подносе, и да им решење од концертације и споразумлења разних надлежних органа круне зависи, ипак је иницијатива свему томе у рукама кр. уг. министра просвете, да је он дакле у првој линији позван, да се стара за благовремено решење речених поднесака и да за то уставну одговорност носи;

стављам на г. министра богочасти и просвете следећу

Интерпелацију:

1, Који су узроци или препреке, да горенаведена круни поднесена закључења срп. црк. нар. конгреса од год. 1865. и год, 1869—71. још нису надлежног и одобравајућег или на знање узимајућег решења добила?

2. Намерава ли г. министар решењу на путу стојеће препреке, ако их има, чим пре одклонити и решењу водеће кораке и мере неодложно предузети, тако, да исти закључци што пре највише решење добију;

3. Је ли склоњен г. министар уз каутелу права предложеним школским референтима највише потврђење неодложно израдити и тим вероисповедне школске органе српске у стање поставити, да услове државног школског закона испунити могу?

н— **У НОВОМ САДУ** 28. декембра. Јуче је овдашњи саборски посланик др. Стев. Павловић у споразуму са радоначелником варошким г. Брановачким позвао у ововарошку мађистратску дворану неколико стручњака од различите народности с тим додатком, да може и други ко хоће учествовати, на договор о ововарошким стварма, за које би се требало на угарском сабору заузети. Поглавити предмет разговору био је: државна жељезница. Пошто се из јавних листова чуло, да се жељезничком главном пругом смера обићи Нови Сад, то је новосадски посланик позвао сакупљене грађане, да се разговоре о томе и даду му потребан обавештај, а он ће од своје стране све потребно учинити било код власти било на угарском сабору. Једногласно је утврђено, да се иште, да се главна пруга жељезнице повуче преко Новога Сада, и казани су разлози за што. Посланик, који како ради тога тако и државне помоћи овдашње српске ђимназије а и ради учествовања у даљој расправи о буџету полази ових дана у Пешту, обећао је, да ће се за жељезницу својски заузети, и то не само код сабора него и код министарства и подузимачких друштава, замоливши грађане, да га како преко представништва ове вароши тако и преко појединих грађана у томе подпомогну. Уједно их је замолио, да се и о другим варошким потребама размисле, а он ће у свако доба и у свакој струци заузети се како му његова посланичка дужност налаже.

НОВИЈЕ.

— Из Сомбора добили смо телеграм, како је и тамо вар. представништву дошао допис суботичке вароши ради приноса на вел. жупанску канцеларију, како је један представник предложио, да се на то даде 5 грошића, но да је представништво решило, ни потуре на то не дати.

— Словенци долазе у „рајхсрат“, као што се каже зато, да умноже федералистичну странку у њему.

— „Кореспонданс слав.“, који у Прагу изилази, доноси занимљиво одкривење, чим је гр. Андрашије галичке Пољаке у рајхсрат приволео. Било је лицем на римски божић, кад је Андрашије Пољака Грохолског себи позвао, и запитао га, мисле ли Пољаци у рајхсрат. Пошто је овај почео од кулина бана, прекине га Андрашије са речима: „Ако ваши сународници хоће, да Аустрија учини што за Пољску, треба да подржавају царевину без резерве. Ви би мудро чинили, кад би учествовали у рајхсрату.“ Кад је Грохолски још узтезао се, да осигура остварење тога, извади Андрашије из портофеља лист и пружи Грохолском говорећи: „Дакле уверите се, да радимо за Пољску“ Исто је вече конферисао Грохолски са Пољацима, и ови се одваже ући у рајхсрат.

— Гамбета путује по јужној Француској, и свуда се одушевљено дочекује. Његове беседе распаљују масу народа.

— У вечерњем листу „П. Лојда“ од 5. јан. п. р. читамо, да је министар Лоњаји у Бечу расправљао са аустријским министар-председником о заједничким активама и пасивама, и да су се удесили, тако да ће аустријско министарство у том погледу држати мин. савет, у ком ће ствар коначно утврђена бити. Међу те активе спада такође и дуг Н. Сада држ. ерару.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Свршетком овог месеца свршује се шеста година од како „Застава“ излази. У исто време истиче и рок претплати г. г. предплатницима, који су на овај лист до краја ове године претплатили, као и онима који нам за лист дугују што наступа крајње време, да нам се одуже.

Опоминући ове последње да нам се одуже, позивамо све пријатеље и сународнике наше, који се с начелима и правцем листа слажу, да нас претплатом потпомогну и у будуће, како би „Застава“ и у седмој години свога излажења могла што боље одговорити позиву своме.

„Застава“ ће и од нове године излазити у истом формату трипут на недељу по дојакошњој цени. Од броја претплатника зависиће, да облик и садржина листа буде савршенија разноврснија и потпунија; буде ли више претплатника, моћи ће се већа радна снага прикупити.

Цена је листу као и до сад: за Аустро-угарску државу.

На годину	12 ф.
„ по године	6 „
„ четврт године	3 „
„ месец дана	1 „
За Србију:	
На годину	120 гр. у сребру.
„ по године	60 „ „ „
„ четврт године	30 „ „ „

Претплата се шаље на: *администрацију* „Заставе,“ у Нови Сад, — дописи пак на: *уредништво.*

У Новом Саду 20. декембра 1871.

Уредништво „Заставе.“

Стан је у кући Д. Цветковића 11—12 бр. у дунавској улици.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

На позив, којег је управа српског народног позоришта по одлуци главне скупштине позоришне на све православне општине српске управила, да годишњим новчаним прилозима у помоћ притеку народном позоришту и да му тако опстанак осигурају, — одредиле су досад из свога просветнога буџета на ту цел ове општине ове годишње своте: В. Бечкерек 200 фор. а. вр. В. Кикинда 200 ф. Ст. Бечеј 100 ф. Сентомаш 100 ф. Ст. Андрија 100 ф. Ада 50 ф. Стапар 30 ф. Ириг 40 ф. — Свега 810 ф. а. вр.

На свима овим родољубивим прилозима изјављује управа српског народног позоришта своју најсурдњију захвалност.

У Новоме Саду 18. децембра 1871.

Управа српског народног позоришта:

Панта Поповић, с. р., тајник. **Стеван Брановачки**, с. р., начеоник.

ПРИЛОЗИ НА СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

1. Г. *Дим. Крестић*, адвокат из Арада послао 120 ф. 40 н. што је на предлог брата Паје Димића скупљено на изборно-скупштини протопрезвитера арадског у В. С. Миклошу. — Имена приложника штампана су.

2. Скупљено у сватовима *Младена Ђурчина* у Горњем Ковиљу свега 55 ф. 70 н. — Имена приложника горње своте: Капетан Костић, у миру, 4 ф. Алекса Марцикић, граничар 40 ф. Петар Петровић, свештеник 1 ф. Илија Марковић свештеник 1 ф. Павле Урошевић, трговац 1 ф. 50 н. Павле Михајловић, трговац 1 ф. Стеван Пенадов 2 ф. 20 н. Александар Радивојевић. 50 ф. Младен ђурчин, шилташ 1 ф. Јефта ђурчин, ђурчија 50 н. Лазар Ковачевић, свештеник 1 ф. Милош Маринковић, наредник 1 ф. Јаша Шикопарија, надшумар 20 н. Глиша Економ 20 н. Марко Ковачев 10 н. Милан Вељковић, учитељ 50 нов. — Свега 55 ф. 70 н.

3. Из ковчежића у *Карловцима* (покупио *А. П. Радовановић.*) Свега 48 ф. 98 н. а. вр. 1. баварски шестак, 1. комад 10 кр. конвенцм. и 14. комада старих шестака.

1. Број 52. ковчежића: у Корнфајновој кафани скупио др. Бранко Стефановић 15 ф. 7 н. У истом ковчежићу скупљено је још 1 бав. шестак и 86 нов., 2. Број 319. ковч. код Косте Павловића 5. комада старих шестака и 1 ф. 71 нов., 3. Број 51. ковчежића 1 ф. 60 нов., 4., Александра Сандића прилог 40 нов., 5. Ника Максимовић од саборскога хал. 12 фор., 6. Број 49. у читаоници 9. ком. старих шестака, 1. ком. 10 кр. конвенцм. и 17 ф. 34. нов. — Свега 48 фор. 98 нов. 1. бав. шестак, 1. ком. 10 кр. конвенцм. и 14. ком. старих шестака.

4. *Ђурка Телечки* из В. Кикинде 10 фор.

Код *Стеве Ратковића* скупљено је при вечери од гостију. Г. Данчика Манојловић 30 фор. Од осталих гостију 25 фор. — Свега 55 форинти.

На свима овим родољубивим прилозима изјављује управа српског народног позоришта своју најтоплију захвалност.

У Новоме Саду 22. децемембра 1871.

Управа српског народног позоришта

Српско народно позориште.

Ред представа у Новоме Саду.

Прва свечана представа у новој дворани у суботу 1. јануара 1872. први пут: **„Демон“.** Повест и алегорија у 3. дела. од дра Милана Јовановића.

У недељу 2. јануара: **„Сићурица и шубара“.** Шаљива игра у 4. радње с песмама, из живота покојне иришке слепачке академије, од Илије Округића Сремца.

У уторак 4. јануара: **„Максим Црнојевић“.** Трагедија у 5. радња с песмама од Лазе Костића, за српску позорницу удесио А. Хаџић.

У четвртак 6. јануара први пут: **„Граничари“.** Позоришна игра с песмама у 3. радње, од J. Фрајденрајха, за српску позорницу удесио А. Хаџић.

ПОЗИВ

НА ЈАВНА ПРЕДАВАЊА У НОВОМЕ САДУ.

Јавља се поштованој публици даје осмо јавно предавање бити у четвртак 30. дембра о. г. у дворани „Матице Српске“ и да ће м приликом говорити др, *Јован Туроман:* **„О Соклу и његовој Антигони“.**

Почетак је предавању у 6. сахатаосле подне.

У Новоме Саду 28. децембра 1871.

Одбор за јавна редавања.

На знање.

У овдашњој варошкој реалци држаће се, од јануара почевши, вечерња предавања, и то из ових предмета: из науке о здрављу, хемије, физике, технологије, ђеографије и историје и јестаственице.

За сваки предмет је одређен 1 сахат недељ.

Они, који би хтели слушати који предмет, нека се тога ради пријаве потписаној управи у реалској канцеларији.

Управа новосадске вароке реалке.

ТРГОВИНА И ОБРТНОЋ.

(Живковић и друг.) **Пешта** 24. дек. Од послње недеље цена је ране и опет натраг тргла. Пролетња пшница 6 ф. 60 н., промет овлашан; пролетње жито тргло на ф. 85 н., пролетња зоб 1 ф. 92 н., банатски јуни-јули кукуз 4 ф. 5 н.; влашки консумирани 3 ф. 95 н. транзито 3 ф. 7½ н.

Засад се ни по чему неможе пресудити, док ће цена падати, свакако је тежња падању.

Ефективна пшеница једва је имала промет од 50 ц. центи, и како се власници уздржавају, морало им се што већа цена дати.

Пшеница 87—88 *ll.* 7 фор. 35—50 н. 86 *ll.* 7 ф. 25—40 н. 85 *ll.* 7 фор. 10—25 н. 84 *ll.* 6 фор. 90 н. до 7 фор. 10 н., 83 *ll.* 6 фор. 70—85 н. 82 *ll.* 6 фор. 50—70 н. 80—1 6 фор. 20—50 н., све на рок од три месеца.

Жито непромењливо 73—80 *ll.* 3 фор. 70—75 н. готово.

Зоб за потрошак плаћана по каквоћи 1 ф. 82½ до ф. 90 н.

Друга роба без промене.

Шљиве: босанске у буради транзито 12 ф., срска роба 11¼ фор. де 11¾, србске у буради 11—11½ ф. пр роба.

КУРЗ ОД 27. ДЕКЕМБРА.

Сребро — — — — — — — — — — — —	114.75
Дукати — — — — — — — — — — — —	5.38

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На ново устројена места варошки званичника у Ђоловцима и то:

1. Великог Бележника с платом годишњом од 900 фор. и слободним станом.

2. Подбележника с платом годишњом од 600 ф. и 0 ф. станарина.

3. Мерника с платом годишњом од 700 фор. и дневица при радњи ваљској.

4. Градског лечника с платом годишњом од 700 ф. и слободним станом.

5. Градског наредника с платом годишњом од 400 ф. и слободним станом.

Условија су: За великог и подбележника, да знају потпуно српски и немачки језик, и да су способни за писмени веће саставке у истима, да знају земаљски закон и пропе о варошким општинама, о обранбеној системи, школама и. д. у крајини и да су у рачунским пословима вешти. —

За мерника, да је с добрим успехом свршио политехниу и за јавног мерника квалификован.

За лечника да је градуиран доктор медицине, хирургије и т. д.

За градског наредника да разуме полицајну службу унутрашњу и спољашњу, и да је способан за писмени рад у полицајној струци.

Рок је стечају 31. јан. 1871. до којег молбенице с нужним доказима и с лекарском сведоџбом о потпуном здрављу компетента варошком магистрату имају се поднети.

У Карловцима 2. јануара 1872.

Стеван Ристић,
адв. и градоначелник.

649—2—3

КОНКУРС.

ПРВА БАЧКА ТРГОВАЧКА И ПРОМЕТНА БАНКА

тражи једног ликвидатора са годишњом платом од 800 фор.

Тражиоци морају доказати да су вешти у свима канцеларским пословима, и да говоре српски и немецки — желити би било да знаду и мађарски — пријава траје до 15. фебруара п. р.

У Новом Саду 2. јануара 1872.

651—1—3 **Управа.**

ОГЛАС.

Један млад човек који је свршио трговачку школу и знаде српски и немецки говорити и писати може као практикант у I. бачкој трг. и пром. банки у Новом Саду место добити.

652—1—3 **Управа.**

!! За позориште. !!

Штраус и Вајс, оптици на пијаци код „белог крста“ позајмљују за позоришне представе увеличавајућа стакла (Operngucker) и ова се могу добити код истих баш пред сам почетак сваке представе.

650—1—1

ЗНАНСТВЕНА ОПОМЕНА

Анатеринског зубњег лема г. дворског зубњег лекара

др. Ђ. J. Поппа у Бечу.

Овај славни *анатерингки-зубни зем г.* зубњег лекара др. J. *Ђ. Поппа* у Бечу, варош, Богнерова улица бр. 2, подвргао сам је основаном испитивању; јер општи знанствен интерес, који стоји у свези са тим тако далеко даспрострањеним зубним леком, доноси сам собом, да се природно-хисторични и пфармацевско-динамична својства истог испитају. Усљед учињеног испита у самом делу дознало се, да *је анатерински зубни лем г. др. J. Ђ. Попа у Бечу по својој. каквоћи један и управно једини лек;* јер садржи у себи растворене вегетабилне и минералне честице, које сваковрстне болове уста и зуби најбоље ненајбоље и најбрже лечу и изцељују, тако да је овај лек најпрепоручителнији за све болове уста и зуби. Особито надмашаје овај зубњи лем, због своји особити честица, које предупређују сваки трулеж у устима сва досадања средства; и то има свог природног узрока, јер др. Поппа лем садржи у себи осим лековити честица још целиходне материје за подпуно чишћење зуба чиме се сваки могући трулеж у стима и зуба предупређује. Усљед тога је анатерински зубни лем г. практ. зубњег лекара др. J. Ђ. Поппа у Бечу, по свим својим својствима над свима досадањим лековима најбоље и најмоћније средство против свију болести уста и зуби. којз ја овде безпристрасно изричем и својеручним подписом мојим и печатом потврђујем и признајем.

У Берлину, 16. јунија 1869.

Др. Хесс,
краљев. пруски испитани апотекар и кемикер I. ккасе; знанствени испитаоц и стручњак медецински, пфармацевски, лемични и здравствени — аргиклова и фабиката разни струка.

Л. С.

МОЖЕ СЕ ДОБИТИ: У Новоме Саду у апатеци К. Б. Грозингера; Морица Брамера апотекара код светога духа. Љубомира Стефановића („код три главе шећера“); у Тителу: Тиме ђорђевића и др.; у Београду: Секулића апот. и Д. Милутиновића апот.; у Панчеву: В. Х. Графа апот.; Николић и Димитријевић, Јовановић и Јанковић; у Митровици: Цајзбергера апот.; у Вуковару: Т. Станића, Крајчовића апот. и Ф. Кирхбаума апот.; у Сомбору: Фајнијанес-а нећака, Поповића и Р. Хајндлхофера; у Осеку: Рибцурда апот. Хернерова сина; у Вел. Бечкереку: Д. Дајча синови, Калнерова апот., J. Белеи; у Петроварадину: Деодата апотека; у Карловцу: Медерова апот. и код Бенфића: у Валпову: А. Сесцати апот.; у Земуну: код Д. Јовановића сина; у Пардању: Гитнерова апот.; у Футогу: Цвик апот.; у Паланци: Хирлековић апот.; у Петровцу: Ференц апот.; у Карловцима код Штрасера; у Илоку: Ласло апот.; у Темерину: Шлид апот. у ћули: Хајнер апот.; у Червенки: Доминић апот. (3-3)

ОБЈАВА.

Потписаној управи је част

АКЦИОНАРИМА „ПРВЕ СРПСКЕ БАНКЕ“

овим објавити, да је у смислу статута §. 12. заключиа обуставити даљи 10% т. ј. 4 дук. — на досадање са 30% т. ј. 12 дук. уплаћене акционарске привремене исправе (Actieninterimsscheine) прве српске банке, и дан уплаћања одредити на 3. (15.) јануар 1872 год.

Но пошто се 1. јануара 1872. има на те акционарске привремене исправе уплатити $^3/_5$ дук. интереса за год. 1871, то ће се исте при плаћању на дотичним уплатним местима одрачунити, и као рест заостајућа $3^2/_5$ дук. на

каси прве српске банке у Београду у ефективном новцу

код ц. кр. прив. аустр. кредитног завода у Бечу,
„ Франко-угарске банке у Пешти,
„ прве бачке трг. и прометне банке у Новом Саду,
„ занатлијске банке у Темишвару,
„ хрватске ескомт-банке у Загребу,
„ штедионице у Панчеву,

и по курзу дуката од $\frac{31.\ \text{декембра}}{12.\ \text{јануара}}$ примити.

У случају пропуштања рока уплате, поступиће се по §. 15. и 16.

Београд 22. нов. 1871.

УПРАВА ПРВЕ СРПСКЕ БАНКЕ
у Београду.

636—3—3

Властник и издаватељ др. Свет. Милетић. Одговоран уредник Стеван Поповић. Српска народна задружна штампарија.